

Nr 568.

Av herr **Holmdahl**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 174, angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.*

Anledningen till de utredningar och förslag, vilka ligga till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 174 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. till innevarande års riksdag, har varit tvåfaldig: primärkommunernas växande skattebördor och det ojämna skattetrycket. Huvudsyftet med de igångsatta utredningarna har varit att åstadkomma minskade skattebördor för kommunerna och en jämnare fördelning dem emellan av skattetrycket.

Man kan omedelbart konstatera, att ifrågavarande proposition icke medför någon effekt i fråga om en planmässig skatteutjämning och att den visserligen kommer att medföra en skattelindring, men att denna blir av en mycket begränsad omfattning för de enskilda kommunerna. Detta sammanhänger med den principiella uppläggningsplan, som de först berörda stora problemen om de växande skattebördorna och det ojämna skattetrycket fått såväl av skatteutjämningsberedningen som av 1934 års folkskolesakkunniga, vartill departementschefen i sitt uttalande till statsrådsprotokollet helt anslutit sig. Enligt denna principiella ståndpunkt vore den enda framkomliga vägen för en lösning av föreliggande svårigheter att först företaga en överflyttning i större eller mindre omfattning av kommunernas kostnader för vissa förvaltningsuppgifter på staten. Detta borde ske genom en ökning och likformig fördelning av statsbidragen för ifrågavarande ändamål till kommunerna, utan varje hänsynstagande till behovssynpunkten. De i ekonomiskt avseende bärkraftigaste kommunerna i riket skulle få ökade bidrag efter samma grunder som de svagaste och mest skattetyngda. Först sedan detta skett, borde skatteutjämningsproblemet upptagas till slutlig prövning.

Givetvis kan man icke från principiella utgångspunkter hava något att invända mot en dylik nyreglering av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för vissa förvaltningsuppgifter till förmån för kommunerna. Vill man uppnå en generell skattelättnad för primärkommunerna, synes en dylik lösning vara den närmast till hands liggande och ansluta sig till det rådande systemet med generella grunder för statsbidrags utgående för olika kommunala förvaltningsuppgifter.

Men från praktiska lämplighetssynpunkter inställa sig däremot i nuva-

rande läge vissa betänkligheter mot utbyggandet av det likformiga statsbidragssystemet. Dessa sammanhånga först med frågan, huruvida och i vilken omfattning en ökad årlig belastning av statsbudgeten är tillräddlig. Givetvis hava också statsfinansiella överväganden på mer än en punkt varit avgörande för nu föreliggande förslag angående ökade statsbidrag till folkskoleväsendet och dess utformning. Enligt verkställda beräkningar skulle den årliga kostnadsökningen utöver nu utgående utjämningsbidrag å 5,600,000 kronor kunna antagas komma att uppgå till omkring 10 millioner kronor. I ett annat och gynnsammare statsfinansiellt läge än det nuvarande, då statsbudgeten för flera år framåt är belastad med amortering av de stora lån, som upptagits för bland annat arbetslöshetens bekämpande, och då nya, automatiskt växande årliga anslagskrav hava framförts såsom synnerligen trängande, hade givetvis betänksamheten mot det föreliggande förslaget från den angivna synpunkten varit mindre välgrundad än nu är fallet.

Men även från andra synpunkter än den nu framförda inställa sig betänkligheter mot det föreliggande förslagens allmänna utformning, vilka icke utan vidare torde kunna bagatelliseras. Utgångspunkten för de utredningar, som föregått framläggande av den föreliggande propositionen, har obestriddligen varit nödläget i de ekonomiskt svagast ställda och mest skattetyngda kommunerna och dessas svårigheter att rå med de växande kostnaderna för olika förvaltningsuppgifter. Huvudsyftet med dessa utredningars igångsättande har icke uppnåtts. Någon planmässig skatteutjämning varken åsyftas eller uppnås, och den skattelindring, som ernås, kommer i vissa fall just beträffande dessa kommuner att helt eller delvis uppvägas av minskat bidrag av skatteutjämningsmedel och i intet fall att bliva av verklig betydelse eller medföra någon väsentlig lättnad. Departementschefen har i sitt anförande till statsrådsprotokollet å sid. 75 i propositionen påvisat denna anmärkningsvärda brist i förslaget. Detta sammanhänger med att propositionen icke räknar med möjligheten av någon som helst differentiering av de ökade eller nya statsbidragen på någon punkt med hänsyn till det olika läget i en kommun med låg utdebitering och i en kommun med hög dylik och deras därpå grundade olika förmåga att behörigen tillgodose den här ifrågavarande förvaltningsuppgiften. Innebär förslaget härigenom en rättvis fördelning av statsbidraget mellan kommunerna, så är denna rättvisa mera av ett abstrakt teoretiskt slag än reell och verklig. Man frågar sig helt naturligt, om det har varit alldeles nödvändigt att så som här skett skjuta undan varje hänsynstagande till behovssynpunkten. Låt vara att tungt vägande skäl hava anförts för att den väg, som redan skatteutjämningsberedningen anvisade: överflyttning av kostnader för vissa förvaltningsuppgifter på ett likformigt sätt, är i stort sett riktig och att skatteutjämningsproblemet först sedan dylik överflyttning skett i viss omfattning kan upptagas till prövning, kvar står frågan, om icke detta system dock omedelbart bort kompletteras med en anordning, som tagit hänsyn just till behovssyn-

punkten, och om icke i här föreliggande fall bort upptagas någon anslagspost inom den beräknade kostnadsramen, som skulle fördelas under hänsynstagande till det starkt växlande behovet av statsbidrag till folkskoleväsendet hos kommunerna. Detta hade också kunnat ske under anknäytning till under flera år gällande praxis, då dylika anslag varit upptagna på skolbudgeten.

Den nu påtalade bristen i föreliggande förslag består icke blott däri, att de nu anförda synpunkterna helt lämnats å sido; deras tillgodoseende i framtiden försvåras givetvis genom statens ökade totalkostnader för folkskoleväsendet, som ett antagande av förslaget skulle medföra.

I sitt redan berörda uttalande angående de i särskilt hög grad skatte-tyngda kommunerna framhåller departementschefen, att vissa av dessa kommuner kunna genom att skattelindringen upphäves genom minskade bidrag av skatteutjämningsmedel komma i ett vid jämförelse med andra kommuner sämre läge än hittills, och han förordar därför att, om detta icke kan förebyggas inom det nuvarande skatteutjämningsförfarandets ram, det senare torde få tagas i övervägande att vidtaga jämkningar i gällande bestämmelser om utjämningsbidrag. Det hade otvivelaktigt varit önskligt, att en dylik kompletterande utredning hade verkställts angående sättet att undvika denna allvarliga olägenhet av förslaget, som helt eller delvis kommer att motverka syftet med detsamma, och att resultatet av denna utredning förelegat, innan det slutligt utformade förslaget förelagts riksdagen. Det hade därjämte varit synnerligen motiverat, att denna utredning även omfattat frågan om möjligheten av att komplettera de sakkunnigas förslag med ett bidragssystem, vilket möjliggjorde, att åtminstone en del av det ökade statsbidraget utdelats med hänsyn till kommunernas vitt skilda behov och i hög grad växlande ekonomiska förhållanden. Flera av de hörda myndigheterna hava också framfört dessa eller liknande synpunkter och förordat en förnyad kompletterande utredning.

Sedan emellertid förslag nu framlagts, utan att en dylik utredning kommit till stånd, som helt ansluta sig till de sakkunnigas principståndpunkt i ovan berörda avseende, erbjuder det givetvis alltför stora svårigheter att motionsvis framlägga ett tillräckligt välgrundat förslag i ovan angivet syfte. Betänkligheterna mot det föreliggande förslaget med hänsyn till dess avväsande hållning till varje form av differentiering av statsbidrag med hänsyn till kommunernas olika behov måste vägas mot de obestriddliga fördelar det medför för kommunerna och det allmänna behov, som otvivelaktigt föreligger, av vissa lättnader i deras kostnader för skolväsendets upprätthållande. Vid övervägande härav har jag icke ansett mig böra avstyrka förslagens antagande.

Däremot torde vissa anmärkningar kunna riktas mot vissa punkter av detaljutförandet, vilka böra föranleda vissa jämkningar och ändringar. Vid

framförande av dessa anmärkningar och därav föranledda förslag följer jag propositionens framställning och disposition.

Statsbidrag för redan befintliga skolbyggnader.

De största svårigheterna hava uppenbarligen mött, då det gällt att tekniskt utforma grunderna för statsbidrags utgående *till redan uppförda skolbyggnader*. De sakkunniga hava stannat i olika meningar och utformat tvenne olika bidragssystem — det ena byggande på en värdering av lokalernas beskaffenhet och indelande i fyra olika klasser och bidragets utgående efter vissa schematiska grunder, det andra utgående från de verkliga byggnadskostnaderna och bidragets utgående efter en årskvot av det på grundval av dessa fixerade totala bidraget.

Utredningen torde till fullo hava visat, huru svårt det är att finna automatiskt verkande grunder för detta bidrags utgående — under alla förhållanden, om man vill bevara ett samband mellan statsbidraget och kommunernas nedlagda kostnader. Vägande invändningar hava också riktats mot båda systemen, varom departementschefen erinrar å sid. 80—81 i propositionen.

Propositionen har givit sin anslutning till det första av dessa båda bidragssystem, och det framlagda förslaget räknar alltså med ett värderingsförfarande genom särskilda skolhusvärderingsnämnder, vilka skulle draga en beräknad kostnad av 200,000 kronor. Enligt detta skulle värderingen avse att fastställa lokalernas tjänlighet för sitt ändamål, ej som de sakkunniga föreslagit lokalernas beskaffenhet. Därmed skulle i själva verket sambandet bliva ännu sprödare mellan klassifieringens resultat och kommunernas byggnadskostnader. Ty det är uppenbart, att en skollokals tjänlighet för sitt ändamål ingalunda alltid eller ens som regel står i någon bestämd relation till byggnadskostnaden. Ett klassrum i en enkel träbyggnad kan vara precis lika tjänligt för sitt ändamål som ett klassrum i en skolhusbyggnad av sten och måste därför under denna förutsättning givetvis hänföras till samma bidragsgrupp.

Härav blir en följd, att enligt ett dylikt bidragssystem statsbidraget kan med de bidragsbelopp, som här föreslås, i många fall komma att väsentligt överstiga byggnadskostnaderna. Andra egendomliga konsekvenser av systemet ha också påpekats. Statsbidragen till en redan befintlig skolbyggnad, färdigställd något år före förslagets genomförande, kunna bliva väsentligen större än till motsvarande nybyggnad, som uppförts efter förslagets genomförande och som drager samma byggnadskostnad som den förra och till vilken alltså bidrag skall utgå enligt det föreslagna systemet för statsbidrag till nybyggnader.

Men de största betänkligheterna inställa sig dock mot det föreslagna klassificeringsförfarandet. Naturligtvis kan man verkställa en värdering av byggnader och lokaler i dessa efter rent byggnadstekniska och ekonomiska

grunder och fastställa lokalernas värde från dessa utgångspunkter »efter deras beskaffenhet». Men resultatet torde bliva ett helt annat, om värderingen skall avse att indela lokalerna i olika klasser efter deras tjänlighet för sitt ändamål. Samtliga lärosalar, mot vilka inga väsentliga anmärkningar kunna riktas såsom undervisningslokaler, torde skolhusvärderingsnämnderna komma att uppföra i högsta bidragsklassen såsom fullt tjänliga för sitt ändamål. Och när statsbidrag i detta fall endast skall utgå till lokaler, som varit i bruk i 19 år eller därunder, så torde stora huvudmassan av lokaler höra till nu nämnda kategori och sannolikt komma att uppföras i klass I. När i propositionen det totala årliga statsbidraget till redan befintliga skolbyggnader beräknas till omkring 2,6 miljoner kronor efter ett medeltal beräknat efter bidraget till klass II, som med 130 kronor understiger bidraget till klass I, kan man på goda grunder antaga, att det beräknade totala bidraget skulle väsentligen komma att överskridas i verkligheten.

De invändningar, som alltså i olika avseenden kunna riktas mot det föreslagna *sättet* för statsbidragets utgående till redan befintliga skollokaler, göra, att det ligger nära till hands att fråga sig, om ett värderingsförfarande avseende att fastslå olika grader av byggnadernas tjänlighet för sitt ändamål överhuvud fyller något praktiskt ändamål. Uppenbart synes vara, att det blir mycket svårt att uppställa några allmänna vägledande principer för en dylik värdering och att det subjektiva momentet här måste få ett betydligt större utrymme än vid en värdering efter ekonomiska och byggnadstekniska grunder. Någon garanti för en rättvis fördelning av detta statsbidrag mellan kommunerna i riket torde det föreslagna klassificeringsförfarandet icke erbjuda. Under sådana förhållanden synes det vid riksdagsbehandlingen av propositionen böra tagas under övervägande, om icke en förenkling av sättet för dessa statsbidrags utgående kunde genomföras ända därhän, att man i stället genomförde ett system med *fasta bidrag* för redan befintliga skollokaler. För verkligt otjänliga och otillfredsställande lokaler skulle givetvis intet bidrag utgå. Men för sådana, som av folkskolinspektörerna kunde godkännas, skulle ett fixt årligt bidrag utgå. Givetvis borde härvid iakttagas, att detta fasta bidrag fixeras till ett belopp, som innebär garantier för att det samlade statsbidraget under denna punkt komme att hålla sig inom den i propositionen beräknade kostnadsramen.

Härigenom skulle hela värderingsförfarandet kunna bortfalla och en inbesparing av de beräknade kostnaderna å 200,000 kronor kunna göras. Vidare skulle man uppnå en förenkling av administrationen, som säkerligen eljest skulle komma att kräva en mycket omständlig apparat, även bortsett från själva nämnderna och den första generalvärderingen. Jag tillåter mig därför att framlägga ett förslag av ovan angivna innebörd för att därmed bringa även detta sätt för ifrågavarande statsbidrags utgående under riksdagens prövning. Jag förbiser härvid ingalunda, att liknande

invändningar, som riktats mot det nu utgående utjämningsbidraget, kunna resas mot att, då det gäller bidrag för redan uppförda skolbyggnader, använda samma system. Men då den föreliggande utredningen icke kunnat lösa denna tekniska fråga på ett enklare och mera tillfredsställande sätt än som skett och då det här gäller statsbidrag för en mera begränsad tidrymd, vilka sedan helt komma att bortfalla, torde den föreslagna utvägen visa sig vara enklare och framkomligare och därför att föredraga.

Jag vill slutligen i detta sammanhang framhålla, att den föreslagna tiden för statsbidrags utgående till redan befintliga skolbyggnader innebär från min utgångspunkt en avgjord förbättring av de sakkunnigas förslag.

Men ännu en punkt under denna rubrik anser jag mig böra beröra. Departementschefen uttalar å sid. 88 i propositionen följande: »I likhet med de sakkunniga håller jag före, att bidrag ej bör komma ifråga för lokaler, som tillkommit utan kostnad för vederbörande skoldistrikt.» Det gäller ju om ett mycket begränsat antal fall, att skolbyggnaden tillkommit utan någon kostnad för kommunen, och den av departementschefen uttalade meningen rörande dessa fall torde framstå som mycket välgrundad. Emellertid har staten under de senare åren beviljat bidrag till skolhusbyggen i skilda delar av landet uppgående till flera miljoner kronor. Dessa byggnadsbidrag hava varierat mellan 20 och 90 procent av byggnadskostnaderna. Frågan om vilken hänsyn, som skall tagas till dessa byggnadsbidrag, har i propositionen, såvitt jag kunnat finna, icke upptagits till någon behandling. Detsamma gäller för övrigt om samma spørsmål, i vad det gäller ersättning för tjänstebostäder. Emellertid torde denna fråga icke böra lämnas obesvarad i detta sammanhang. Om staten betalat t. ex. hälften eller tre fjärdedelar av en skolbyggnad, kan det knappast anses rimligt, att kommunen skall erhålla samma statsbidrag för skollokaler i en dylik byggnad som för lokaler i en byggnad, som helt bekostats av kommunen. Även om statsbidraget fixeras till ett och samma årliga belopp för varje tjänlig skollokal, avser det ju dock att utgöra en kompensation för kostnaderna för denna och bör därför i dessa fall anpassas efter relationen mellan statens och kommunens andel i byggnadskostnaden. Anpassningen torde vid bestämmandet av ett fixt gemensamt årsbidrag för redan befintliga skollokaler kunna ske genom en bestämmelse därom, att kommunerna i nu berörda fall erhålla den procent av det årliga bidraget för lokal, som svarar mot deras andel i byggnadskostnaderna. Har kommunen icke burit mer än halva kostnaden, bör den icke uppbära mer än *hälften* av det årliga bidraget, har staten bekostat tre fjärdedelar av byggnadskostnaden, bör kommunen icke erhålla mer än *en fjärdedel* av detta bidrag, allt per lokal i respektive skolbyggnad. Under alla förhållanden torde vid riksdagsbehandlingen av ifrågavarande statsbidrag denna nu berörda fråga icke böra lämnas oreglerad.

Statsbidrag till lärares avlöning.

Under denna rubrik har propositionen utom huvudförslaget angående statens övertagande av hela kostnaden för de kontanta minimilönerna upptagit en del frågor, åsyftande att bereda staten ökat inflytande och kontroll på folkskoleväsendet. Det synes också i hög grad befogat, att då staten åtager sig så väsentligt ökade kostnader för folkskoleväsendet, dess bestämmanderätt rörande antalet lärartjänster och skolorganisationen i övrigt samtidigt utvidgas. Här skall emellertid endast upptagas ett av de förslag, som framläggas i detta sammanhang, nämligen om stadgande av skyldighet för lärare att underkasta sig transport till tjänst inom annat skoldistrikt.

I sitt uttalande till statsrådsprotokollet, propositionen sid. 109 f., ansluter departementschefen sig oförbehållsamt till de sakkunnigas förslag i denna del, och han synes icke tillmäta den kritik, som i remissyttrandena framkommit mot förslaget, någon betydelse. Från en av de synpunkter, departementschefen själv framhållit såsom för honom vägledande vid bedömning av hithörande frågor, synes dock en av de invändningar, som riktats mot den s. k. tvångsförflyttningen av lärare vid folkskolan, vara värd ett visst beaktande. Ingen torde kunna bestrida, att en dylik åtgärd skulle innebära en begränsning av det kommunala inflytandet över folkskoleväsendet på en t. o. m. särskilt känslig punkt. Departementschefen uttalar sig härom på sid. 74 f. i propositionen på följande sätt: »Jag vill framhålla, att jag lägger stor vikt vid att folkskolan alltjämt får behålla sin ställning såsom kommunal institution — — —. Folkskolans förankring i den kommunala intressesfären har varit och är alltjämt en livsnerv för denna skola — — —. Det intima sambandet mellan kommunen och dess folkskola bör därför bevaras och detta även på det sättet, att kommunen bär en del av kostnaderna för densamma.» Dessa synpunkter kunna förvisso med icke mindre eftertryck anföras till försvar för kommunernas hävdvunna inflytande på tillsättningen av lärare. Den gamla rätten, att själv få välja lärare, är också den obestriddigen ägnad att hålla intresset och ansvarskänslan för skolan levande. Och den blir i detta avseende så mycket betydelsefullare, när kommunens ekonomiska ansvar och förvaltningsansvar i övrigt inskränkes och begränsas. Ju livligare man delar departementschefens ovan uttalade övertygelse om betydelsen av att folkskolan får förbli en kommunens, en bygdens skola, desto naturligare är betänksamheten mot att införa tvångsförflyttningsinstitutet för dess lärarkår. Visserligen kommer detta, såsom det utformats i det föreliggande förslaget, att under de närmaste åren få en mycket begränsad praktisk betydelse och räckvidd, men dess principiella innebörd torde vara ägnad att medföra psykologiska verkningar av större omfattning, som icke bliva till gagn för skolan.

Det är uppenbart, att det ligger i statens intresse, att de förändringar, som av ekonomiska och andra skäl måste företagas i de bestående förhål-

landena på folkskoleväsendets område, utformas så, att de icke skada det, som departementschefen ansett sig kunna beteckna som denna skolas livsnerv. Hyser man den uppfattning, jag ovan antytt, ställer man sig frågan, om statens berättigade ekonomiska intresse av folkskoleväsendets rationella organisation för närvarande måste påkalla genomförandet av nu berörda förslag. Dess även av de sakkunniga erkända ringa praktiska verkan under den närmaste tiden synes under alla förhållanden möjliggöra ett uppskov med ett definitivt ställningstagande till frågan om tvångsförflyttningen. Ett uppskov på ett eller några år torde icke medföra några som helst förluster för statsverket. Under sådana förhållanden torde följande resonemang icke sakna sitt berättigande.

Genom de sjunkande födelsesiffrorna och de sannolika prognoserna rörande barnantalet under närmaste decennier står vårt lands folkskoleväsende inför organisatoriska problem av mycket komplicerad och svårlöst beskaffenhet. Läget har i detta avseende tillspetsats genom den starka utveckling folkskolan genomgått under den närmast bakom oss liggande perioden. Dessa problem kunna säkerligen icke lösas genom omedelbara, definitiva åtgärder, utan lösningen måste ställas på längre sikt. Ingrepp, som från ekonomiska synpunkter i och för sig skulle vara motiverade, kunna icke omedelbart företagas med hänsyn till redan bestående förhållanden och skolans berättigade intressen. En för vid skolorganisation kan endast småningom avvecklas. De första åtgärder, som vidtagits i detta syfte, utgjordes som bekant av vissa ändringar i folkskolestadgan angående tillsättning och förflyttning av lärare genom kungörelsen av den 30 december 1932. I syfte att befrämja indragning av överflödiga skolor och lärartjänster kompletterades de sålunda givna bestämmelserna genom kungörelsen den 20 juli 1933 om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor. Först under förlidet år hava dessa nya författningar kunnat verka. Det torde då stå i överensstämmelse med en sund praxis i likartade fall, att man ännu någon tid avvaktar verkningarna av de redan vidtagna åtgärderna, innan statsmakterna besluta nya, i skolans ställning och liv djupt ingripande förändringar. Det skall visserligen icke bestridas, att man redan nu kan konstatera, att effekten av de nya bestämmelserna icke blivit på långt när den önskade och avsedda. Men å andra sidan är det obestridligt, att förslaget om tvångsförflyttning för hädanefter tillsatta lärare, även om det på längre sikt givetvis kan få sin betydelse för indragning av överflödiga tjänster, icke under närmaste år kan medföra någon som helst verkan i detta avseende. I detta läge synes man böra inrikta sin strävan på att i görligaste mån förstärka de redan vidtagna åtgärderna och komplettera eller ändra de givna nya bestämmelserna i syfte att göra dem mera effektiva.

I riksdagens revisorers berättelse till innevarande års riksdag har till ingående behandling upptagits nu berörda fråga. Statsrevisorerna ha härvid framlagt en del förslag, som avse att göra bestämmelserna om den frivil-

liga förflyttningen av ordinarie folkskollärare på överflödiga tjänster mera effektiva. Skolöverstyrelsen har på praktiskt taget alla punkter tillstyrkt åtgärders vidtagande i enlighet med dessa förslag (se Riksdagens revisorers berättelse, del II sid. 295 f.). Innan en så ingripande åtgärd, som tvångsförflyttningsinstitutets genomförande för en kommunalt anställd lärarkår innebär, av statsmakterna beslutas, synas bestämmelserna om dess frivilliga förflyttning böra underkastas en revision på grundval av dessa förslag. Och innevarande års riksdag bör i samband med behandlingen av föreliggande proposition möjliggöra en stegrad effekt av 1933 års ovannämnda kungörelse.

Genom de år 1932 genomförda förändringarna i folkskolestadgan kan tvångsförflyttning av lärare förekomma inom det skoldistrikt, i vilket han är anställd. Men därvid gäller enligt § 22 i folkskolestadgan, att vederbörande distrikt är skyldigt att bestrida kostnaderna för flyttningen. Någon motsvarande bestämmelse om ersättning för flyttningskostnaderna vid frivillig förflyttning till tjänst inom annat skoldistrikt förefinnes icke. Det är dock uppenbart, att mången lärare på en överflödig tjänst kan avhålla sig från att söka annan befattning av hänsyn till de kostnader, som en transport kan medföra. Då emellertid det ligger i statens intresse, att de överflödiga tjänsterna snarast möjligt kunna indragas, bör detta hinder för den frivilliga förflyttningen snarast möjligt undanröjas. Jag framlägger därför förslag om att riksdagen må besluta, att ersättning av statsmedel bör utgå till lärare på överflödig tjänst, som genom ansökan till annan tjänst för flyttas till annat skoldistrikt.

Utan att närmare ingå på övriga av statsrevisorerna givna uppslag rörande revision av 1933 års kungörelse i syfte att underlätta den frivilliga förflyttningen från ett skoldistrikt till ett annat, tillåter jag mig också att föreslå, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förändringar och jämkningar i 1933 års kungörelse om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor (nr 507), som kunna finnas erforderliga för vinnandet av denna kungörelses syfte.

Vidtagas på detta sätt åtgärder, som kunna bidra till att giva ökad effektivitet åt bestämmelserna i ovannämnda kungörelse, bör riksdagens definitiva ställningstagande till förslaget om tvångsförflyttning av lärare kunna anstå till dess erfarenheter vunnits av effekten av de sålunda reviderade bestämmelserna i 1933 års kungörelse.

På grund av vad sålunda anförts tillåter jag mig att hemställa,

att riksdagen måtte under förutsättning av bifall till vad i propositionen nr 174 i övrigt föreslagits rörande statsbidrag till de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för redan befintliga, distriktet tillhöriga skollokaler, besluta,

att årsbidraget fixeras till ett och samma belopp för alla

för sitt ändamål tjänliga klassrum och gymnastiksalar samt att detta årsbidrag bestämmes på så sätt, att den i propositionen angivna kostnadsramen för dessa statsbidrag icke överskrides,

att årsbidragen till redan befintliga undervisningslokaler, vilkas uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, bestämmas efter de grunder, som ovan angivits, samt

att riksdagen måtte med avslag å förslaget om skyldighet för lärare vid folk- och småskolor att underkasta sig transport till tjänst inom annat skoldistrikt medgiva,

dels att kostnaderna för lärares å överflödigt tjänst frivilliga förflyttning till tjänst inom annat skoldistrikt må bestridas av statsmedel,

dels att Kungl. Maj:t må bemyndigas att vidtaga de jämkningar och ändringar i kungörelsen nr 507 av år 1933, som må befinnas erforderliga för uppnåendet av syftet med densamma.

Stockholm den 30 mars 1935.

Otto Holmdahl.